

**Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы
Сукаеш авыл жирлеге Советы
КАРАРЫ**

Зур Сукаеш авылы

№ 5

« 26» июнь 2016 ел

Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы
"Сукаеш авыл жирлеге" муниципаль берәмлегендә жирләү
эшен оештыру турыйндағы Нигезләмәне раслау хакында

Россия Федерациясе Президентының 1996 елның 29 июнендәге 1001 номерлы Указы, "Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турыйнда" 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы, Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының "Жирләү һәм күмү эше турыйнда" 1996 елның 12 гыйнварындағы 8-ФЗ номерлы Указы, "Сукаеш_ авыл жирлеге" муниципаль берәмлеге Уставы нигезендә

Сукаеш авыл жирлеге Советы карап кабул итте:

1. Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы "Сукаеш авыл жирлеге" муниципаль берәмлегендә жирләү эшен оештыру турыйндағы Нигезләмәне расларга.
2. Әлеге каарны Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталында түбәндәге веб-адрес буенча бастырып чыгарырга: <http://pravo.tatarstan.ru> һәм Азнакай муниципаль районының рәсми сайтында Интернет "мәгълүмат-коммуникацион чөлтәрендә түбәндәге веб-адрес буенча" урнаштырырга: <http://aznakaev.tatar.ru>.
3. Әлеге каарның үтәлешен тикшереп торуны торак-коммуналь хужалық, төзекләндерү, экология һәм жир мәсьәләләре буенча дайими комиссиягә йөкләргә.

Рәис

3.3. Закирова

Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Сукаеш авыл жирлеге Советының 2017 елның 26 июнендәге 5 номерлы каарына күшүмтә

Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы "Сукаеш авыл жирлөгө" муниципаль берәмлекендә жирләү эшен оештыру турындагы Нигезләмә

"Сукаеш авыл жирлөгө" муниципаль берәмлекендә (алга таба - Нигезләмә) күмү эшен оештыру турында әлеге Нигезләмә Россия Федерациясе Президентының 1996 елның 29 июнендәге 1001 номерлы Указы нигезендә "Улгәннәрне күмү буенча хезмәтләр күрсәту гарантияләре турында", 12.01.1996 N 8-ФЗ "Жирләү һәм күмү эше турында" гы Федераль законнары, 06.10.2003 N 131-ФЗ номерлы "Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында" гы Указы, жирләү һәм күмү өлкәсендә башка норматив хокукый актлар, зиратларны, биналарны, күмү өчен санитар таләпләр (Сан2.821-2811-11) нигезендә эшләнгән.

Глава 1. Гомуми нигезләмәләр

1 статья. Әлеге Нигезләмәдә кулланыла торган төп тәшенчәләр һәм терминнар:

Әлеге нигезләмәдә түбәндәгө тәшенчәләр кулланыла:

- жирләү һәм күмү эше өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органы - жирле үзидарәнең вәкаләтле органы яисә жирле үзидарә органының жирләү һәм күмү эше өлкәсендә вәкаләтләр бирелгән вәкаләтле вазыйфай заты;

- жирләү эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәт - түләүсез нигездә жирләү буенча хезмәтләр күрсәтүнен гарантияләнгән исемлеген күрсәту максатларында муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнары тарафыннан төzelә торган оешма;

- жирләү буенча хезмәтләрнең гарантияләнгән исемлеге - жирләгендә дәүләт гарантияләрен тәэмим итү максатларында түләүсез нигездә жирләү эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәт күрсәтүнен минималь исемлеге;

- күмү зонасы - зират территориясенең төп функциональ өлеше, анда күмү башкарыла, шул исәптән көлле урналарны күмү;

- жирләү урыннары - зиратны күмү зонасында бирелә торган жир кишәрлекләре;

- кабер ташлары (кабер ташлары) - күмү урыннарында урнашкан истәлекле корылмалар;

- ялгыз күмүләр - вафат булганныарны (һәлак булганныарны) күмү өчен жәмәгать зиратлары территориясендә бирелә торган, ире, якын туганнары, башка туганнары йә вафат булучының законлы вәкиле, шулай ук шәхесе эчке эшләр органнары тарафыннан билгеләнмәгән вафат булганныарны күмү урыннары;

- туганлык жирләүләре - үлгән ир яисә хатынның якын туганын шул ук жир кишәрлекендә жирләүне гарантияләү өчен жәмәгать зиратлары территориясендә түләүсез нигездә бирелә торган жирләү урыннары;

- гайлә (ыруглык) каберлекләре - өч һәм аннан да күбрәк үлгән якын туганнары, башка туганнары күмү өчен жәмәгать зиратларында түләүле нигездә (туганлыкны күмү урынның исәпкә алыш) бирелә торган жирләү урыннары;

- гайлә әгъзалары - бергә яшәүче һәм уртак хужалық алып баручы туганлыкка (үзлеккә) бәйле затлар;
- буш күмү өчен ябық зиратлар - күмү зонасында күмү урыннары бирү өчен буш жир кишәрлекләре булмаган зиратлар;
- санитария-яклау зонасы - торак төзелештән, ландшафт-реакцион зонадан, ял зонасыннан һәм башка объектлардан күмү урыннарын аерүп торучы зона, чикләрне мәжбүри рәвештә маҳсус мәгълүмат билгеләре белән;
- жирләү - үлгән туганнарны күмү билгеләнгән тәртиптә бирелгән урында үлгән кешене күмү.

2 бүлек. ЖИРЛӘҮНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ ГАРАНТИЯЛӘРЕ

2 статья. - жирләү буенча гарантияләнгән хезмәтләр исемлеге;

1. Үз өстенә күмү бурычын үз өстенә алган ир яисә хатынны, якын туганнарына, башка туганнарына, үлгән яисә башка затның законлы вәкиленә (алга таба - вафат булганны күмүне гамәлгә ашыру бурычын үз өстенә алган зат) күмү буенча хезмәтләр исемлегенең түбәндәге бушлай нигездә күрсәту гарантияләнә:

1) күмү өчен кирәкле документларны рәсмиләштерү (кумү хужасы таныклыгын һәм номерын бирү);

2) күмү өчен кирәкле табутны һәм башка предметларны (туыма - х/б, такта, эчке килем комплекты, туыма белән капланган табут) бирү һәм китерү;

хатынының, якын туганнарының, башка туганнарының яисә вафат булучының законлы вәкиленең гәүдәсен фаш итү;

3) үлгән кешенең гәүдәсен (калдыкларын) зиратта (крематорийда) йөртү, ритуаль билгеләнештәге предметларны китерү буенча транспорт хезмәтләре күрсәтү;

4) күмү (кабер казу һәм кул күмү, алга таба көл белән урна бирү белән кремация);

5) күмү китапларын алып бару.

2. Түләүсез нигездә жирләү буенча хезмәтләр гарантияләнгән исемлеген күрсәту күмү эшненең маҳсуслаштырылган хезмәте, юридик һәм физик затлар тарафыннан башкарыла һәм мәрәҗәгать итү характеристында була.

Бу максатларда түбәндәге документлар бирелә:

- түләүсез нигездә жирләү хезмәтләренең гарантияләнгән исемлеген күрсәту түрүнда ирекле формада гариза;

үлем түрүнда медицина таныклыгы.

3. Үлгән кешене күмүне үз өстенә алган зат гражданлык хәле актларын теркәү органнарында мөстәкыйль рәвештә үлем түрүнда таныклык рәсмиләштергән булса, жирләүгә социаль пособие түләү өчен түләү алу өчен вәкаләтле органга пособие түләү буенча түбәндәге документларны тапшыра:

- үлем түрүнда таныклыкның күчермәсен, чынлык күшымтасы белән чагыштыру өчен;

үлем түрүнда белешмә.

4. Жирләү буенча хезмәтләрнең гарантияләнгән исемлеге нигезендә курсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфаты, чын статьяның 1 өлешендәге 1 пунктында курсәтелгәннәрдән тыш, жирле үзидарә органы билгеләгән таләпләргә туры килергә тиеш.

5. Жирләү буенча хезмәтләрнең гарантияләнгән исемлеге нигезендә курсәтелә торган хезмәтләрнең бәясе, әлеге статьяның 1 өлешендәге 1 пунктында курсәтелгәннәрдән тыш, Россия Федерациясе Пенсия фондының Азнакай районындағы һәм Азнакай шәһәрендәге идарәсе, Россия Федерациясе Социаль

иминият фонды бүлгө белән килештереп, жирле үзидарә органы тарафыннан билгеләнә.

6. Жирләү буенча хезмәтләрнең гарантияләнгән исемлеге нигезендә күрсәтелә торган 5 пунктта күрсәтелгән хезмәтләр бәясе күләме, инфляция дәрәҗәсен (куллану бәяләрен) исәпкә алыш, тиешле финанс елына Татарстан Республикасы бюджеты турында Татарстан Республикасы Законы нигезендә ел саен индексацияләнергә тиеш.

7. Вакытлыча хезмәткә яраксызылык очрагына һәм ана булу белән бәйле мәжбүри социаль иминиятләүгә тиешле булмаган пенсионерларны күмү өчен хезмәт күрсәтүләрнең гарантияләнгән исемлеге нигезендә бирелә торган хезмәтләрнең, Россия Федерациясе Пенсия фонды, федераль бюджет, Россия Федерациясе Социаль иминиятләштерү фонды бюджеты, Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән вакытлыча хезмәткә яраксызылык очрагына һәм вафат булу көненә мәжбүри социаль иминиятләү очрагына; вакытлыча эшкә яраксызылык очрагында һәм ата-ана булу белән бәйле очракта мәжбүри социаль иминиятләштерелергә тиешле булмаган үлгән гражданнарга, мәшгульлек хезмәте органнары тәкъдиме буенча пенсияне вакытыннан алда рәсмиләштергән пенсионерларның вафат булу көненә (пенсионер вафат булу вакыты чыкканчы, вафат булу вакыты житкәнче, пенсия алу хокуки булган очракта); һәлак булу шарты булган гражданнарга мәжбүри социаль хезмәт көнендә вафат булу шарты булмаган очракта, вафат булу шарты белән социаль иминиләштерелергә тиешле инвалид өгъзаларның вафат булу шарты булган очракта, вафат булу ихтималы булган гаилә өгъзаларын вафат булу шарт вафат булу шарт булган очракта, вафат булу шарт булган пенсионерларның вафат булу шарт булган очракта, вафат булу шарт булган очракта, вафат булу шарт булган пенсионерның вафат булу шарт булган очракта, социаль хезмәт күрсәтелергә тиешле пенсия алу.

8. Сукаеш авыл жирлеге территорииясендә урнашкан жирләү эше мәсьәләләре буенча маҳсуслаштырылган хезмәт турында, жирләү өчен кирәклे документларны (адреслар һәм телефоннар белән) рәсмиләштерү урыннарында жирләү эше турында, түләүсез нигездә күрсәтелә торган жирләү буенча хезмәтләр күрсәтүнен, гарантияләнгән исемлеге турында (һәр хезмәтнен бәясен күрсәтеп), түләүсез нигездә хезмәт күрсәтүләрнең гарантияле исемлеген күрсәту өчен кирәкле документлар исемлеге турында, шулай ук жирләү һәм жирләү эше өлкәсендә вәкаләтле башкарма орган турында мәгълүмат (адресларын һәм телефоннарын күрсәтеп) сәламәтлек саклау учреждениеләре һәм гражданлык хәле актларын теркәү органнары тарафыннан гамәлгә ашырыла.

З статья. Үлгәннәрне күмү гарантияләре, ире, якын туганнары, башка туганнары яки үлгән кешенең законлы вәкиле, шулай ук шәхесе ачыкланмаган үлгән кешене күмү гарантияләре

1. Үлгәннәрне, хатынының, якын туганнарының, башка туганнарының йә үлгән затның законлы вәкиленең яисә аларны күмүне гамәлгә ашыру мөмкин булмаганды жирләү буенча хезмәт күрсәтүләрнең гарантияләнгән исемлеге, шулай ук күмүне башкару бурычын үз өстенә алган башка затлар һәм шәхесе ачыкланмаган үлгән затлар булмаганды түбәндәгеләрне үз эченә ала:

- а) жирләү өчен кирәкле документларны рәсмиләштерү;
- 2) тән нурланышы,
- 3) табут бирү һәм илтеп житкерү,
- 4) үлгән кешенең гәүдәсен зиратка илтү,
- 5) күмү: жирләү өчен кабер казу һәм жирләү буенча хезмәтләр күрсәту,
- е) жирләү ритуаль теркәү билгесен урнаштыру.

2. Туганнарсыз, соралмаган һәм танылмаган үлүчеләрне құму хезмәтләре туләүсез нигездә жирләу эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәтләр тарафыннан күрсәтелә.

3. Стоимость услуг по погребению безродных, невостребованных и неопознанных умерших устанавливается в соответствии с ч. 7 ст. 2 настоящего Положения.

4. Таныш булмаган үлгән кешеләрне құму хокук саклау органнары ризалығы белән билгеләнгән вакытта гамәлгә ашырыла.

4 статья. Мәет жирләүгә социаль пособие

1. Мәет үлгән кешене құмұне үз өстенә алган затлар акчалары исәбеннән башкарылган очракта, күрсәтелгән затларга Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән күләмдә құмұға социаль пособие түләнә.

2. Мәет жирләүгә яисә бер мәртәбә матди ярдәм күрсәтугә социаль пособие билгеләу һәм түләу тәртибе Россия Федерациясе законнары белән билгеләнә.

3 бүлек. ЖИРЛӘҮ ЭШЕНЕҢ НИГЕЗЛӘРЕ

5 статья. Жирләу һәм құму эше өлкәсендә кулланыла торган мәлкәт

1. Жирләу һәм құму эше өлкәсендә файдаланыла торган мәлкәтне биләу, аннан файдалану һәм аның белән эш итү Россия Федерациясе законнары һәм муниципаль хокукий актлар нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Зиратлар урнашкан жир кишәрлекләре жир законнары нигезендә дайими (вакыты чикләнмәгән) файдалануга бирелә.

6 статья. Жирләу һәм құму эше өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органды

1. Сукаеш авыл жирлегендә жирләу һәм құму эше өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органды булып Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районнының "Сукаеш авыл жирлеге" муниципаль берәмлеге башкарма комитеты тора.

2. Жирләу һәм құму эше өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органды карамагына түбәндәгеләр керә:

1) авыл жирлеге территориясендә ритуаль хезмәт күрсәтуләрне оештыру һәм құму урыннарын карап тоту;

2) авыл жирлеге территориясендә жирләу урыннарын булдыру һәм оештыру турында, зиратны ябу турында, булган жирләу урыннарын күчерү (табигый бәлә-казалар куркынычы янаган очракта) турында карар кабул итү;

3) жирләу һәм құму эше өлкәсендә муниципаль программалар кабул итү һәм гамәлгә ашыру;

4) кануннар һәм әлеге Нигезләмә нигезендә құму урыннарын урнаштыру өчен жир кишәрлекләре бири;

санитария һәм экология таләпләре бозылганда құму урынында эшчәнлекне туктатып тору яисә туктату, жибәрелгән хокук бозуларны бетерү буенча чаралар күрү;

6) жирләу буенча хезмәтләр күрсәтунең гарантияләнгән исемлеге нигезендә күрсәтелә торган хезмәтләргә (тарифларга) бәяләрне раслау;

7) құму урыннары күләмнәрен билгеләу буенча тәкъдимнәр әзерләү;

8) зиратларны карап тоту һәм карап тоту кагыйдәләрен билгеләү;

9) гайлә (ыруглый) құмұләр реестрын булдыру һәм алып бару, муниципаль зиратларда гайлә (бала табу) каберлеге өчен урын бири яисә бирудән баш тарту

турында карап кабул итү;

10) жирле үзидарә органы карамагындагы зиратлар территориясендә житештерелгөн барлық төр күмүләрне исәпкә алуны алып бару, шулай ук аларны инвентаризацияләү;

11) гамәлдәге законнарда каралган башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру.

3. "Сукаеш авыл жирлеге" муниципаль берәмлеге башкарма комитеты жирләү эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәт төзи, ана күмү буенча бурычлар йөкләнә.

7 статья. Жирләү эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәт

Күмү эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәткә түбәндәгеләр йөкләнә:

1) жирләү хезмәтләренең гарантияләнгән исемлеге нигезендә күрсәтелә торган хезмәтләр күрсәтү;

2) вафат булганнының законлы вәкиленә, шулай ук соралмаган һәм танылмаган вафат булганнының күмү буенча хезмәтләр күрсәтү.

8 статья. Күмү хезмәтләре

Әлеге Нигезләмә максатларында жирләү хезмәтләренә жирләү буенча хезмәтләр күрсәтүнен гарантияләнгән исемлегендә каралган хезмәтләр керә.

9 статья. Моргка үлгеннәрне транспортлау белән бәйле төп мәсьәләләр

1. Йөкләү-бушату эшләрен дә кертеп, вафат булганныны моргка күчерү медицина учреждениеләреннән әлеге медицина учреждениеләренең мәгълүмат чаралары исәбеннән гамәлгә ашырыла.

2. Ире, якын туганнары, башка туганнары булмаган үлгән йә вафат булган, шулай ук суд-медицина экспертизасы (тикшеренүләр) һәм патолого-анатомик яру (медицина учреждениеләрендә вафат булганнын тыш) житештерү өчен вафат булган башка туганнары, шулай ук әлеге төр хезмәт күрсәтүләр өчен муниципаль контракт (килешү) төзегән юридик затлар яисә индивидуаль эшкуарлар ачыкланган яисә вафат булган мәет булган урыннардан моргка йөртү.

3. Әлеге статьяның 1 һәм 2 өлешләрендә каралмаган очракларда вафат булганныны транспортировкалау үлгән кешене (яисә башка кызыксынучы затларны) күмүне үз өстенә алган зат акчалары исәбеннән юридик затлар яисә индивидуаль эшкуарлар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

4 бүлек. Жирләү урыннары

10 статья. Зират

1. Муниципаль берәмлек территориясендә урнашкан барлық зиратларны исәпкә ала, жирләү һәм күмү эше өлкәсендә жирле үзидарәнен үл билгеләгән тәртиптә вәкаләтле органы алып бара.

2. Ирекле жирләү өчен ябылган зиратларда санитар-эпидемиологик кагыйдәләрне һәм нормаларны (алга таба - санитария кагыйдәләре) үтәп, бары тик жирле үзидарә органының ирекле жирләү өчен зиратны ябу турындағы хокукий акты үз көченә көргөнчө бирелгән туганлық, гайлә (бала табу), мактаулы күмү жирләре территориясендә генә жирләнә.

3. Зиратлар территориясендә аларның максатчан билгеләнеше белән туры килми торган берәр эшкуарлық эшчәнлеге тыела.

11 статья. Зиратларны карап тоту һәм карап тоту кагыйдәләре

1. Жирле үзидарә органы карамагындағы зиратларны қарап тоту һәм карау қагыйдәләре жирләү һәм күмү эше өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органы тарафыннан билгеләнә.

2. Зират территориясендә юл хәрәкәте иминлеге турында Россия Федерациясе законнарын үтәп, транспорт чаралары өчен бушлай машина күй урыны қаралырга тиеш.

3. Жирләү урыннарын чәчәкләр, материаллар белән сату итү шуши максатлар өчен бирелгән урыннарда гына үз компетенциясе чикләрендә жирләү һәм күмү эше өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органы тарафыннан билгеләнгән урыннарда гына гамәлгә ашырыла.

5 бүлек. КҮМҮ УРЫННАРЫ

12 статья. Жирләү урыннары һәм аларның төрлөре

1. Әлеге Нигезләмә максатларында күмү урыны тубәндәге төрләргә бүленә: ялгыз, тугандаш, гайлә (ыруглы), мактаулы төрләргә.

Жирләү һәм күмү эше өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органы жирле үзидарә органы карамагындағы зиратлар территориясендә житештерелгән барлык күмүләрне исәпкә ала, шулай ук аларны инвентарьлаштыруны кимендә өч елга бер мәртәбә үткәрә.

2. Иҗтимагый зиратлар территориясендә хәрби күмүләр (хәрби участоклар) өчен аерымланган жир кишәрлекләре (зоналар) һәм үлгән бер динне күмү қаралырга мөмкин.

3. Жәмәгать зиратлары территориясендә халықның радиация куркынычсызлығы өлкәсендәге Россия Федерациясе кануннарын һәм санитария қагыйдәләрен үтәп, югары радиоактив фон булган үлгәннәрне күмү өчен аерым жир кишәрлекләре (зоналар) бирелергә мөмкин.

4. Зиратлар территориясендә житештерелгән жирләүләрне инвентаризацияләүне үткәрү тәртибе, Россия Федерациясе законнары һәм әлеге Нигезләмә таләпләре үтәлеп, жирләү өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органы тарафыннан билгеләнә.

5. Россия Федерациясе законнары һәм әлеге Нигезләмә нигезендә бирелгән күмү урыннары мәжбүри рәвештә тартып алмый, шул исәптән күрсәтелгән урыннарда урнаштырылмаган (ташландык) каберләр булса да.

6. Жирләү урыннары зиратны планлаштыру нигезендә бирелә. Кайбер участоклар арасындағы ераклық 0,5 м, рәтләр арасында 0,75 м булырга тиеш.

7. Санитар-яклау зонасы чикләрендә һәм юл кырыйларында зиратны планлаштыруны бозып күмү рәхсәт ителми.

13 статья. Ялгыз күмүләр

1. Ялгыз күмү урыннары жирләү өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органы тарафыннан, жирләү эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәт мәрәжәгать иткән көнне, ялгыз күмү урыны бирү турында гариза белән түләүsez нигездә бирелә. Гаризага үлем турында таныклыкның күчермәсе (дөреслек күшымтасы белән) күшымта итеп бирелә. Ялгыз күмү урыннары шәхесе ачыкланмаган үлгән кешеләрне күмү өчен бирелгән очракта, гаризага өстәмә рәвештә эчке эшләр органнарының әлеге вафат булғаннарны күмүгә ризалығын раслый торган документ күчермәсе дә өстәлә (чынбарлығын теркәп, төргәк өчен беркетелә).

2. Ялгыз күмү күләме 5 кв.м дан арта алмый (2,5 м x 2,0 м).

Бер дәрәжәдә жирләу бер урында - 1.

3. Ялгыз күмү өчен урыннар бирелгендә, әлеге статьяның 4 өлешенде билгеләнгән очраклардан тыш, жирләу өлкәсендә һәм күмү эше өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органы тарафыннан ялгыз күмү турында таныклық бирелми.

4. Якын туганнар, башка туганнар барлық килгән очракта, аларның язма мөрәжәгате һәм туганлық мәнәсәбәтләрен раслый торган документлар бирү нигезендә, жирләу һәм күмү эше өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органы тарафыннан, санитария кагыйдәләрен үтәгән килеш, туганын әлеге кабергә күмү турында таныклық бирелә.

14 статья. Төп күмү

1. Туганнары күмү урыннары жирле үзидарәнең жирләу өлкәсендә вәкаләтле органы тарафыннан, вафат булган, махсуслаштырылган хезмәтне жирләу бурычын үз өстенә алган затның, туганлық жирләу эше яисә башка хужалық итүче субъектны күмү турында гариза белән жирләу бурычын үз өстенә алган затның мөрәжәгате көнендә түләүсез нигездә бирелә. Гаризага үлем турында таныклыкның күчермәсе (төргөк өчен чын нәсхә күшымтасы белән), урнаны көл белән күмгәндә, өстәмә рәвештә гаризага кремация турында белешмә күчермәсе өстәлә (чынын чагыштыру өчен күшымта белән).

2. Тугыз жирләу күләме 10 кв.м (2,5 м x 4 м) артып китә алмый.

Күмү бер дәрәжәдә бер урында - 2.

3. Мәет жирләу һәм күмү эше өлкәсендә вәкаләтле жирле үзидарә органнары тарафыннан туганлық жирләу урыны бирелгендә, туганлық жирләу турында таныклық бирелә.

15 статья. Гайлә (ыруглық) күмүләр

1. Гайлә (ыруглық) күмүләрен төзү урыннары чын жирләргә дә, булачак күмүләргә дә бирелә.

2. Зират территориясендә гайлә (ыруглық) күмү зонасы мәйданы зиратны күмү зонасының гомуми мәйданының 1/3 өлешеннән артмаска тиеш.

3. Жирләу һәм күмү эше өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органы жирле үзидарә органы карамагынdagы зиратлар территориясендә гайлә (бала табу) каберлеге өчен урын бирү яисә бирүдән баш тарту турында карап кабул итә, гайлә (бала табу) күмүләре реестрын төзи һәм алып бара.

4. Гайлә (бала табу) жирләу өчен урын бирү турындагы мәсьәләне хәл итү өчен жирләу һәм күмү эше өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органына түбәндәгә документлар тапшырыла:

1) гайлә (ыруглық) күмүне төзү өчен урын бирү турында гариза;

2) мөрәжәгать итүченен шәхесен таныклый торган паспорт яисә башка документ күчермәсен, аны тәшереп калдыру өчен нигез күшымта белән;

3) ике һәм аннан да якын туганның (башка туганнарның) булуын раслаучы документларның исемлек өчен нигез салучылар күшымтасы белән күчермәләре.

Әлеге Нигезләмәдә каралмаган башка документлар бирү таләбе рәхсәт ителми.

Барлық тапшырылган документлар да мөрәжәгать итүчегә шушы статьяда курсәтләгән документларны тапшырган көнне аларны кабул итү датасы турында тамга белән тапшырыла торган опись буенча кабул ителә.

Жирләу һәм күмү эше өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органы бирелгән документларны исәпкә алуны һәм саклауны тәэммин итә.

5. Гайлә (бала табу) күмү урыны киләктә жирләу өчен урын бирелсә, гайлә (бала табу) күмү өчен урын бирү яисә аны тәкъдим итүдән баш тарту турындагы карап гариза барлық кирәклө документлар белән алынган көннән алып ундурут календарь көннән артмаган срокта кабул ителә.

Әгәр жирләү хәзерге вакытта гамәлгә ашырылырга тиеш булса, гайлә (бала табу) күмү өчен урын бирү яисә аны бирүдән баш тарту турында карар мөрәҗәгать итүче тарафыннан жирләү өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органына жирләү һәм күмү эше (күмү көненә кадәр бер көннән дә соңға калмыйча) үлем турында медицина таныклығы яисә гражданлық хәле актларын теркәү органныары биргән үлем турында таныклық, шулай ук әлеге статьяның 4өлешендә күрсәтелгән документларны бирү көнендә кабул ителә.

7. Гайлә (бала табу) күмү урыны құләме 12 кв.метрдан арта алмый (туганлық жирләнүе өчен бушлай урынны исәпкә алып).

8. Гайлә (бала табу) күмү турынdagы таныклыкta түбәндәгеләр күрсәтелә: гайлә (бала табу) каберлеге өчен урын бирелгән зиратның исеме; гайлә (бала табу) каберлеге құләме, зиратта урнашу урыны (квартал, сектор, участок номеры); гайлә (бала табу) күмү теркәлгән затның фамилиясе, исеме, атасының исеме, шулай ук законнар нигезендә башка белешмәләр.

Гайлә (бала табу) жирләү өчен бирелгән урын турынdagы мәгълүмат жирле үзидарәнең жирләү һәм күмү эше өлкәсендәге вәкаләтле органы тарафыннан Гайлә (бала табу) күмүләр реестрына ул бирелгән көннән алып өч эш көне эчендә кертелә.

16 статья. Мактаулы күмүләр

1. Жәмәгать зиратлары территориясендә Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы, Азнакай муниципаль районы, Сукаеш авыл жирлеге алдындағы казанышлары булган вафат булган гражданнар истәлеген мәңгеләштерү максатларында жирләү һәм күмү эше өлкәсендә вәкаләтле жирле үзидарә органы карары нигезендә мактаулы күмү өчен аерым жир кишәрлекләре (зоналар) карала ала.

2. Мактаулы күмү урыннары - күмелгән урыннар (кагыйдә буларак, зиратның төп аллеясе буйлап урнашкан, үңайлы яқын килүләре һәм яхшы күзәтүләре булган зиратның төп аллеясы буйлап урнашкан) жирләү кызыксынуучы затлар яисә оешмаларның үтенечнамәсе буенча түләүсез нигездә жирләү өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органы тарафыннан, Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы, Азнакай муниципаль районы, Сукаеш авыл жирлеге тарафыннан вафат булган һәм вафат булган иренен, туганнарының, башка туганнарының яисә законлы вәкиленең үтенече буенча түләүсез нигездә бирелә.

3. Мактаулы күмүләр өчен урын құләме - 6 кв.м мәйданлы участок.

4. Күмү һәм күмү эше өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органы тарафыннан мактаулы жирләү урыны бирелгәндә мактаулы күмү турында таныклык бирелә.

17 статья. Жирләү

1. Туганнары, гайлә (ыруглық), мактаулы күмү урынинда түбәндәгे документлар бирелә:

1) жирләү турында гариза;

2) тиешле күмү турында таныклық;

3) гариза бирүченең шәхесен таныклаучы паспортын яисә башка документны, чынын беркетеп, чагыштыру өчен;

4) жирләү урыны теркәлгән затның нотариаль таныкланган ризалығы (мөрәҗәгать итүче әлеге урында күмү урыны теркәлгән зат булмаган очракта);

5) үтерү турында таныклыкның күчермәсен, аны төшереп калдыру өчен нигез була.

Мөрәҗәгать итүченең күрсәтелгән документларның күчермәләре булмаган очракта, аларны әзерләү жирләү һәм күмү эше өлкәсендә вәкаләтле жирле үзидарә органы хезмәткәрләре тарафыннан үз компетенциясе нигезендә тәэммин ителә.

Әлеге Нигезләмәдә каралмаган башка документларны тапшыруны таләп итү

рөхсөт ителми.

18 статья. Жирләүләрне теркәү (яңадан теркәү)

1. Жирле үзидарә органы карамагындағы зират территориясендә житештерелгән һәр күмү жирле үзидарәнең жирләү һәм күмү эше өлкәсендәге вәкаләтле органы тарафыннан күмүләрне теркәү кенәгесендә теркәлә. Күмүнде теркәү турындағы язма күмү турындағы танықлыкка кертелә.

Күмү урыннарын теркәү кенәгесендә күмүләрне теркәү һәм күмү турында танықлыклар бирү өчен түләү алынмый.

2. Күмү урыннарын һәм күмү турында танықлыкларны теркәү кенәгәләре күмү һәм күмү эше өлкәсендә вәкаләтле орган тарафыннан раслана.

Күләмнәрне теркәү китапларын алып бару тәртибе жирләү һәм күмү эше өлкәсендә вәкаләтле орган тарафыннан билгеләнә.

Авыл жирлегендә жирләүләрне теркәү кенәгәләрен саклауны Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының "Сукаеш авыл жирлеге" муниципаль берәмлеге башкарма комитеты тикшереп тора.

3. Жирләүләрне теркәү китаплары катый хисап документлары булып тора һәм даими саклау эшләренә карый.

Күрсәтелгән китаплар жирләү һәм күмү эше өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органы тарафыннан муниципаль архивка жирләү өлкәсендә, жирләү эше өлкәсендә билгеләнгән тәртиптә даими саклауга тапшырыла.

4. Башка затларга күмүне яңадан теркәү гариза бирү характерында була һәм, яңадан теркәлү сәбәпләрен күрсәтеп, гариза нигезендә күмү һәм күмү эше өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Гайлә (ыруглық) күмүгә карата яңадан теркәлү якын туганнарда һәм башка туганнарда башкарыла, ә андыйлар булмаганды - башка затларга.

5. Жирләүләрне яңадан теркәгәндә жирләү һәм күмү эше өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органы тарафыннан күмүләрне теркәү китабына һәм күмү турында танықлыкка тиешле үзгәрешләр кертелә.

Жирләүләрне теркәү китабына үзгәрешләр керту өчен түләү алу һәм күмү турында танықлыкта башкарылмый.

6. Гайлә (бала табу) күмүләрен яңадан теркәү турындағы мәгълүмат жирле үзидарәнең жирләү һәм күмү эше өлкәсендәге вәкаләтле органы тарафыннан Гайлә (бала табу) күмүләр реестрына яңадан теркәлү узган көннән алып өч эш көне эчендә кертелә.

19 статья. Үлем корылмалары (кабер ташлары) аларны теркәү

1. Жирләү һәм күмү эше өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органы кабер өстендейге корылмаларның (кабер ташларының) биеклеге буенча чикләүләр билгеләргә хокуклы.

Үлем корылмалары (кабер ташлары) югарырак булмаган биеклек белән билгеләнә:

- һәйкәлләр - 2 метрдан артык түгел;
- Койма - 1,2 метрдан югары түгел.

2. һәр кабер нигезендәге корылманы (кабер ташын) теркәүне һәм алмаштыруны күмү һәм күмү эше өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органы гамәлгә ашыра, бу хакта кабер өстендейге корылмаларны (кабер ташларын) теркәү кенәгесендә һәм күмү турында танықлыкта тиешле язма эшләнә.

Кабер өстендейге корылмаларны (кабер ташларын) теркәү кенәгесендә урнаштыру һәм алмаштыру өчен түләү алу һәм тиешле язуны күмү турындағы танықлыкка керту башкарылмый.

3. Кабер өстендейге корылмаларны (кабер ташларын) урнаштыру һәм алмаштыру исеменә күмү урыны теркәлгән зат яисә аның вәкиле тарафыннан шәхесне таныклаучы паспорт яисә башка документ, күмү турында танықлык, шулай

ук кабер өстендейге корылманы (кабер ташларын) әзерләү (сатып алу) турында документ күрсәтелгендә башкарыла.

4. Кабер өстендейге корылмаларны (кабер ташларын) теркәү китаплары катый хисап документлары булып тора һәм жирле үзидарәнең жирләү һәм күмү эше өлкәсендәге вәкаләтле органында дайими сакланырга тиеш.

5. Кабер өстендейге корылмаларны (кабер ташларын) теркәү китабы үрнәге, аны алып бару һәм дайими саклау өчен әзерләү тәртибе авыл жирлегенең жирләү һәм күмү эше өлкәсендәге вәкаләтле органы тарафыннан билгеләнә.

20 статья. Зиратларны карап тотуга санитар һәм экологик таләпләр

1. Зиратларда эшчәнлек санитария һәм экология таләпләре һәм жирләү урыннарын карап тоту кагыйдәләре нигезендә гамәлгә ашырыла, ул авыл жирлегенең вәкаләтле органы тарафыннан билгеләнә.

2. Жирдә жирләү урыннарының санитар-эпидемиологик қузәтчелеге һәм экологик контроле Кулланучылар хокукларын яклау һәм кеше иминлеге өлкәсендә қузәтчелек буенча федераль хезмәтнең Татарстан Республикасы буенча идарәсе тарафыннан гамәлгә ашырыла.

3. Мәет жирләү урынын тотуга санитария һәм экология таләпләре бозылганда, авыл жирлегенең вәкаләтле органы күмү урынында эшчәнлекне туктатып торырга яисә туктатырга, жибәрелгән хокук бозуларны бетерү һәм кеше сәламәтлегенә, шулай ук жирләүнең яна урынын булдыру буенча чараплар күрергә тиеш.

4. Жирләгендә кулланыла торған предметлар һәм матдәләр (табутлар, урналар, веноклар, бальзамлый торған матдәләр) санитар-эпидемиологик таләпләргә һәм әйләнә-тирә мохитне саклау өлкәсендәге таләпләргә туры килергә тиеш.

6 бүлек. Йомгаклау нигезләмәләре

21 статья. Нигезләмәне үтәмәгән өчен җаваплылык

1. Әлеге Нигезләмәне бозуга юл куйган затлар гамәлдәге законнар нигезендә җаваплы булалар.